תורה אור

מבוי קצר ומבוי רחב
ר"ע אומר על זה ועל זה נחלקו כו': ר"ע
דלא מפליג בין קצר לרחב
היינו תנא קמא? איכא בינייהו *דרב אחלי
מבוי שפחות מד' טפחים אין צריך כלום
ואיתימא רב יחיאל ולא מסיימי תניא אמר
ר"ע לא אמר ר' ישמעאל דבר זה אלא אותו
תלמיד אמר דבר זה והלכה כאותו תלמיד
הא גופה קשיא-אמרת "לא א"ר ישמעאל דבר
זה" אלמא לית הלכתא כוותיה, והדר אמרת
"הלכה כאותו תלמיד"? ① אמר רב יהודה אמר
שמואל: לא אמרה ר' עקיבא אלא *לחדד בה ②
דברי אותו תלמיד
התלמידים, ור"נ בר יצחק אמר נראין אתמר.
א"ר יהושע בן לוי כל מקום שאתה מוצא
"משום רבי ישמעאל אמר תלמיד אחד לפני
ר"ע" אינו אלא ר"מ ששימש את ר' ישמעאל
ואת ר"ע *דתניא אמר ר"מ כשהייתי אצל
ר' ישמעאל הייתי מטיל קנקנתום לתוך הדיו
ולא אמר לי דבר, כשבאתי אצל רבי עקיבא
אסרה עלי איני והאמר רב יהודה אמר
שמואל משום ר' מאיר כשהייתי לומד אצל
ר' עקיבא הייתי מטיל קנקנתום לתוך הדיו
ולא אמר לי דבר וכשבאתי אצל ר' ישמעאל
אמר לי בני מה מלאכתך? אמרתי לו לבלר
אני, אמר לי בני הוי זהיר במלאכתך
שמלאכתך מלאכת שמים היא שמא אתה
מחסר אות אחת או מייתר אות אחת נמצאת
מחריב את כל העולם כולו, אמרתי לו: דבר
אחד יש לי וקנקנתום שמו שאני מטיל לתוך
ר' ישמעאל
הדיו, אמר לי וכי מטילין קנקנתום לתוך הדיו
במדבר ה
והלא אמרה תורה *°וכתב °ומחה" כתב
שם
שיכול למחות? מאי קא"ל ומאי קא מהדר ליה
הכי קא"ל לא מיבעיא בחסירות וביתירות
[דלא טעינא] דבקי אנא *אלא אפילו מיחש
לזבוב נמי דילמא אתי ויתיב אתגיה דדל"ת
ומחק ליה ומשוי ליה רי"ש דבר אחד יש לי
וקנקנתום שמו שאני מטיל לתוך הדיו ① קשיא
אצל מי למד ר"מ בתחילה ② (מי אסר הקנקנתום-על ר"מ)
שימוש אשימוש קשיא אסרה אאסרה, בשלמא שימוש אשימוש לא קשיא
(-א-) (-ב-)
מעיקרא אתא לקמיה דר"ע ומדלא מצי למיקם אליביה אתא לקמיה דרבי
(-ג-)
ישמעאל וגמר גמרא והדר אתא לקמיה דר"ע וסבר סברא, אלא אסרה אאסרה
ת"ק
קשיא: קשיא. ① תניא ר' יהודה אומר ר"מ היה אומר *לכל מטילין קנקנתום
אפילו בספר תורה כדי שיהיה אפשר למחוק מס"ת
לתוך הדיו חוץ מפרשת סוטה ורבי יעקב אומר משמו *חוץ מפרשת סוטה
היינו המגילה שנכתב לכל סוטה וסוטה אבל לס"ת אפשר להטיל קנקנתום · דלא מוחקים מס"ת · ת"ק מוחקים לר' יעקב לא מוחקים
שבמקדש מאי בינייהו? אמר רב ירמיה למחוק לה מן התורה איכא בינייהו מס"ת
דבעי לשמה · לכן אין מוחקין מס"ת כמו ר' יעקב · (רש"י) · ת"ק
ותני תנאי כי הני תנאי ② דתניא *אין מגילתה כשירה להשקות בה סוטה
ולא בעינן לשמה ויהא מותר למחוק מס"ת כמו ת"ק דלעיל ①
אחרת ר' אחי בר יאשיה אומר מגילתה כשירה להשקות בה סוטה אחרת
דברייתא ② דמקפיד על לשמה
אמר רב פפא דילמא לא היא: עד כאן לא קאמר ת"ק התם אלא כיון
דאינתיק לשום רחל תו לא הדרא מינתקא לשום לאה *אבל גבי תורה
מס"ת-כמו ת"ק דברייתא ① · לא מקפיד על לשמה
דסתמא מיכתבא הכי נמי דמחקינן, אמר רב ~~נחמן בר~~ יצחק דילמא
דלא מקפיד על לשמה
לא היא עד כאן לא קאמר רבי אחי בר יאשיה התם אלא דאיכתיב מידת
כמו ר' יעקב לעיל
לשום סוטה בעולם אבל גבי תורה דלהתלמד כתיבא הכי נמי דלא מחקינן,
(קשה) · דאמר דמגילתה כשירה להשקות בה סוטה אחרת
ולית ליה לרבי אחי בר יאשיה הא דתנן *כתב גט לגרש את אשתו
ונמלך

רבי עקיבא היינו ת"ק. *דקתני הכשר מבוי ב"ש אומרים כו' ולא מפליג בין קצר לרחב: **דרב אחלי.** מבוי פחות מארבעה טפחים חד מינייהו אית ליה דבארבעה ומארבעה ולמעלה פליגי אבל פחות מארבעה אין צריך כלום: **ולא מסיימי.** הי מינייהו אית ליה דרב אחלי והי מינייהו לית ליה לדרב אחלי והיינו דאמר לעיל דרב אחלי גופיה תנאי היא: **לא רבי ישמעאל אמר דבר זה.** מוחזק אני בו שהוא חכם ומשולם לא אמר דבר זה: **לא אמרה רבי עקיבא.** לאו "הלכה כאותו תלמיד" אלא לחדד את התלמידים שישימו לבם לתורה ויאמרו פלפול מלבם לפי שיבאו בפניהם: **נראין איתמר.** נראין דברי אותו תלמיד: **קנקנתום.** אדרימנ"ט: **אסרה עלי.** ולקמן מפרש: **מחסר אות אחת.** "וה' אלהים אמת" אם תחסר אל"ף הרי אתה מחריב. "וידבר ה'" אם תוסיף אות אחת והכתוב 'וידברו' נמצאת מחריב: **דבר אחד יש לי.** לקמן מפרש מאי קמהדר ליה: **כתב שיכול למחוק.** וקנקנתום רישומו ניכר מאד: **מאי קאמר ליה.** רבי ישמעאל: **ומאי קא מהדר ליה.** רבי מאיר אזהר ליה על חסר ויתר ומהדר ליה קנקנתום יש לי: **קשיא שימוש אשימוש.** דקאמר לעיל קמיה רבי ישמעאל שימש תחלה והכא תני איפכא: רבי עקיבא היה חריף טובא ולא מצי ר' מאיר למיקם אליביה: **וגמר גמרא.** משניות שקיבל מרבותיו: **וסבר סברא לקמיה דרבי עקיבא.** שהיה חריף לפלפל ולדקדק במה שלמד להשיב תשובות ומשניות זו על זו ולתרץ: **חוץ מפרשת סוטה.** אפילו בספר תורה דקסבר אם בא למחוק לה מן התורה מוחק: **שבמקדש.** מגילה של כל סוטה וסוטה: **אין מגילתה כשירה כו'.** סוטה שנכתבה מגילתה ואמרה טמאה אני ופטורה אין מגילתה כשירה לסוטה אחרת אלמא ①כתיבה לשמה בעינן וה"ה נמי ②דאין מוחקין לה מן התורה:
ונמלך

על זה ועל זה נחלקו. לא שייך למימר הכא טעמיה דב"ש אתא לאשמעינן דכיון דאמר ת"ק לא נחלקו בדין הוא שיש לו להשיב ולומר נחלקו: **ולא** מסיימי. לא שייך כאן *תנא בתרא למפויי קאתי כיון דאיכא תנא דאפסקיה: **לחדד** בו את התלמידים. אין לפרש כמו בשאר דוכתי לידע אם ידעו להשיב על דבריו דאחר שאמר שלא אמר ר' ישמעאל דבר זה משולם היו יודעים שלא אמר "כי אם לשבחו: **קנקנתום.** פירש הקונטרס אדרימנ"ט ורשב"ם פירש דקנקנתום היא קרקע ירוקה שקורין אוזה ודריו"ל וכן בערוך ור"ת נמי פוסק כן בתיקון ספר תורה דמותר לתת אדרימנ"ט לתוך הדיו לספר תורה לכולי עלמא דלאו היינו קנקנתום ואית דבמסכת נדה (ד' יט.) תנן שחור כחרת ומפרש *התם חרתא דאושכפי ובפ"ב דגיטין (ד' יט.) קאמר דקנקנתום הוא חרתא דאושכפי אם כן משמע שהוא שחור ואינו ודריו"ל ירוקה היא ודומה לזכוכית ועל שם זכוכית נקראת ודריו"ל ולפי' הקונטרס ניחא ור"י מפרש דאחר שמוחקים אותה יפה נתת לתוך הדיו או היא משחרת: **או** מייתר אות אחת. כמו בראשית ברא ברא ורבינו מאיר קבל מרבותיו כמו הוא על הוה (יחזקאל ז) שהטיל יו"ד על האחרון: **חוץ** מפרשת סוטה. ור' ישמעאל שהיה אוסר בכל התורה כולה שמא היה דורש גזרה שוה מסוטה או כתיבה כתיבה או ג"ש אחרת אי נמי מדרבנן: **אבל** תורה דסתמא כתיבא הכי דמחקינן. משמע אע"ג דסוטה בעי כתיבה לשמה מוחקין לה מן התורה ותימה דלעיל גט פסלינן פרק שני דגיטין (שם:) גבי ההוא דשקל ספר תורה ויהביה לדביתהו דאמר רב יוסף למאי ניחוש לה אי משום כריתות דאית בה בעינן וכתב לה לשמה וליכא וי"ל דרב יוסף לית ליה סברא דרב פפא דהכא אי נמי סבר לה כמאן דאמר אין מוחקין לה מן התורה וא"ת והיכי מכשר הכא רב פפא בספר תורה אפילו למאן דבעי לשמה והא תנן בריש כל הגט (שם ד' כד.) שמע קול סופרים מקרין איש פלוני מגרש פלונית פסול לגרש בו ומוקי לה בגמ' בסופרים העשויין להתלמד וספר תורה נמי חשיב לה הכא כעשויין להתלמד ומשמע דלכולהו תנאי אית להו מתני' דהתם מדפריך ולית ליה לר' אחא בר יאשיה הא דתנן וכו' וי"ל דלהתלמד דהתם לא נכתב כלל להכשר הגט אבל ספר תורה כותב בסתמא לדעת כן שאם ילמדנו ימחק ממנה פרשת סוטה ומיהו קשיא דלגבי גט אפילו בענין זה פסול ולא חשיב לשמה דהא אפילו כתבו הסופר לשמה בלא צווי הבעל פסול לגרש בו דהא תניא במי שאחזו (שם ד' עא.) כתב סופר לשמה וחתמו עדים לשמה ונתנו לה הרי הוא פסול עד שישמעו קולו שאמר לסופר כתוב ולעדים חתמו והתם פסול משום דלא חשיב לשמה ולא משום דבעינן שליחות בכתיבה דהא סוף פ"ב דגיטין (ד' כג:) מכשירים כתיבת חש"ו בגדול עומד על גביו אע"ג דלאו בני שליחות נינהו וי"ל דלעולם חשיב לשמה והתם פסול מדרבנן וגבי סוטה לא שייך לפסול מדרבנן א"נ בסוטה אין הכהן שעליו לכתוב מקפיד אם יכתוב שום אדם לשמה שלא ברשותו ומסתמא ניחא ליה אבל גבי גט מסתמא לא ניחא ליה לבעל:
עשייה

נ"ל דמתניתין דקתני הכשר כו'

[לעיל יב.]

[כריתות יג: וש"נ]

סוטה כ. ע"ש

[סוטה יז:]

* סוגריים לשם דיון בני
לשמור על כל השאלה.
בתוכם מובא בירור הדו-שיח
בין ר"מ ור' ישמעאל

ומהר"ם אומר שזבובי' בורחי' ממש לכך קא"ל קנקנתום יש לי וליכא למיחש לזבובי' [תו"י]

* הנסיון לשלוט הקבלה:
ברייתא ① ברייתא ②
ת"ק = ר' אחי
ר' יעקב = ת"ק

וצריך לחלק בין כתב לנתן דכתיבה בעינן שליחות אבל בכתיבה לא בעינן שליחות משום דמסתמא איירי קרא אבל אדם יכול לגרש את אשתו ולפי' ידין קמוצות [תו"י]

[כדאי' ב"ע נג.]

עב א ב מיי' פ"א מהל' תפילין הלכה ד ופ"ג מהלכות סוטה הלכה ח ופ"ד שם הלכה ט סמג עשין כה טוש"ע י"ד סי' רעא סעיף ו: אלא לשבחו אלא כמו שפירש הקונטרס כצ"ל ס"א רש"ל וצ"ע מה יש בין הלכה לנראין כיון דלשבחו אומר כן אם אמר הלכה מה מזה שבחו יותר [ת"י]:

עג ג מיי' פ"ג מהלכות סוטה הלכה ח ופ"ד הלכה ד והלכה יא סמג שם:

[וכן כתבו תוס' בגיטין יט. והאסר דנגרסתם סיס כתוב אבל נפניע שם לא נמצא]

עד ד מיי' פ"ג מהלכות גירושין הלכה ב' סמג שם ועשין כ טוש"ע אה"ע סי' קלא סעיף ב

◆

רבינו חננאל

עקיבא וכו'. א"ר עקיבא על זה ועל זה נחלקו. פי' בין על המבוי שיש בארכו מד' אמות ולמעלה ובין על מבוי שהוא פחות מד' אמות נחלקו ב"ש וב"ה. ואמרינן ת"ק סתם קאמר על כל מבוי. ור' עקיבא סתם אמר על כל מבוי מה בינייהו ופרקינן דרב אחלי [איכא בינייהו] דאמר למטה עד ד' כלומר אם הוא מבוי שרוחב פתחו מד' טפחים ולמטה אינו צריך לא לחי ולא קורה. ולא מסיימי. אריב"ל כל מקום שאתה מוצא משום ר' ישמעאל אומר תלמיד אחד בפני ר' עקיבא אינו אלא ר' מאיר ששימש את ר' ישמעאל ואת ר' עקיבא דתניא א"ר מאיר כשהייתי למד תורה אצל ר' ישמעאל הייתי מטיל קנקנתום לתוך הדיו וכשבאתי אצל ר' עקיבא אסרו עלי. איני והא [אמר רב יהודה אמר שמואל] משמיה דר"מ כשהייתי למד תורה אצל ר' עקיבא וכו' ואסיקנא לא קשיא מעיקרא אתא קמיה דר' עקיבא כיון דלא מצי למיקם אליביה אתא לקמיה דר' ישמעאל גמר גמרא והדר אתא לקמיה דר' עקיבא וסבר סברא. תניא ר' יהודה אומר ר' מאיר היה אומר לכל מטילין קנקנתום חוץ מפרשת סוטה שבמקדש מפני שצריך ניפין כדי סוטה כ:

נושא:
ר' מאיר
1. אצל מי למד
2. היה סופר והשתמש בקנקנתום

מבנה
◇ איסור הטלת קנקנתום לדיו
סימן זה מיועד להבליט סתירה
מי אסר ר' ישמעאל
או ר' עקיבא

מבנה
"קשיא..."

:

נושא/מבנה
⋈ ב' ברייתות
כתיבות
ומחיקות
פרשת
סוטה
△ נסיון לזהות
הקבלה בין התנאים
① מקור לתנאים
② מקור
▽ זהות להקבלה
הנ"ל

נושא
הגמ' דנה בשאלה איך
יתכן מד"א דאין צורך
לכתיבה לשמה בפרשת
סוטה בזמן דגט שנכתבה
שלא לשמה פסול